

Hart van de Maasduinen

De gemeente Bergen noemt zich graag 'Hart van de Maasduinen', vanwege de ligging in het Nationaal Park De Maasduinen. Dit park bestaat uit natuurgebieden die eigendom zijn van Stichting het Limburgs Landschap, Staatsbosbeheer, de gemeenten Bergen en Gennep en een aantal particulieren. Zij stemmen het beheer van hun terreinen op elkaar af zodat er sprake is van één geheel.

In het Nationaal Park De Maasduinen ligt de langste rivierduinengordel van Nederland. Deze duinen zijn ontstaan in de laatste ijstijd, zo'n 10.000 tot 20.000 jaar geleden, toen hier een toendra-klimaat heerste. Zand uit het drooggevalen Maasdal werd door westen-winden over grote afstand en het hoger gelegen land opgeblazen, waardoor duinen ontstonden van soms wel 20 meter hoog. Vanwege de hoefijzervorm worden ze ook wel paraboolduinen genoemd. In de loop der eeuwen zijn de duinen merendeels begroeid met bomen, struikgewas en/of heide. Een groot aantal duinen is echter door de tijd verloren gegaan als gevolg van erosie of door bewerking voor de landbouw.

Daar waar sinds de middeleeuwen kaalslag van duinen plaatsvond, ontstonden vaak zand-verstuivingen. Omdat de boeren in de omgeving steeds meer klaagden over het stuifzand dat op hun akkers terecht kwam, zijn vanaf het einde van de 19e eeuw veel duinen met dennenbomen beplant. Op een aantal plekken in het Nationaal Park zijn de oude stuifzandgebieden inmiddels weer hersteld. Het gebied is zo'n 20 kilometer lang en ruim 4200 hectaren groot. Het Nationaal Park is van landelijk en zelfs Europees belang vanwege de hier voorkomende speciale landschapsvormen en bijbehorende plant- en diersoorten.

De Hamert

Dit oude landgoed maakt deel uit van het Nationaal Park De Maasduinen. Het is een heel gevarieerd natuurgebied met naald- en loofhoutbossen, uitgestrekte heidevlakten, vennen, oude akkers en weilanden. De Hamert is circa 900 hectaren groot, wat overeenkomt met wel 1800 voetbalvelden. Bezienswaardig op de Hamert is onder meer het 'Vorstengraf' – een van de grootste nog bewaard gebleven grafheuvels van Nederland. Deze grafheuvel heeft deel uitgemaakt van een omvangrijk grafveld, dat in de jaren dertig van de vorige eeuw grotendeels verloren is gegaan door ontginning en afgraving. Het Vorstengraf dateert uit de midden-bronstijd, zo'n 3500 jaar geleden. De doorsnede van de grafheuvel is 25 meter; de hoogte bijna 3 meter. Gelet op deze afmetingen moet hier een belangrijk persoon begraven zijn. De grafheuvel is in 1992 gerestaureerd. Het eigenlijke graf is onaangeroerd gelaten.

Op de Hamert is ook een oorlogsmonument te vinden. Het herdenkt de zeven verzetsstrijders die hier tijdens de meistaking van 1943 door de Duitsers gefusilleerd zijn. Het St.-Antoniusgilde uit Well heeft het monument in 1990 geadopteerd. Jaarlijks op 4 mei organiseert de gemeente Bergen samen met het gilde een stille tocht naar het monument.

Aan de zuidkant van de Hamert ligt het Gelderns-Nierskanaal. Dit is in 1770 gegraven en diende als afwateringskanaal voor op Duits gebied gelegen landbouwgronden. Het loopt vanaf Geldern richting de Maas. Aan de Duitse kant van de grens is het een echt kanaal, maar bij de Hamert is er meer sprake van een grillig verlopende, snelstromende beek. Door het aanzienlijke hoogteverschil en de grote waterafvoer in natte perioden heeft de beek steile oevers uitgesleten en een prachtig beekdal met afgesneden meanders gevormd. In die meanders staat het water vrijwel stil en krijgt dan vaak een roestrode kleur. Daar komt dan ijzerrijk kwelwater naar boven. Het omringende loofbos en de rijke onderbegroeiing zorgen voor een welhaast exotische sfeer.

Jan den Duvel

Rond 1900 stond vlakbij de 'Wellsche Hut' aan de Duitse grens in het bos een kleine herberg van Jan Janssen uit Groesbeek. Jan had een grote zwarte baard en droeg altijd een lange zwarte jas. Veel mensen waren bang voor hem. Vanwege zijn nogal woeste uiterlijk en gedrag werd hij 'Jan den Duvel' genoemd. Hij heeft lang een zwerfend bestaan geleid. Samen met zijn vrouw Antonia, die hij 'Teun' noemde, heeft hij veel door de grensstreek gezwoeren. Ze woonden aanvankelijk in een kleine woonwagen, die Jan zelf moest trekken. Als smokkelaar en stroper zorgde Jan voor hun levensonderhoud. Toen ze ouder werden besloot Jan in het bos bij de 'Wellsche Hut' een kleine herberg te bouwen. Omdat Jan voor hen een goede bekende was trok zijn herberg veel zwervers, stropers en smokkelaars aan. Jan stond ook wijd en zijd bekend om zijn danskunst. Vaak trok hij zijn klompen uit en dan maakte hij zijn 'duvelsdans', die veel bewondering van zijn publiek oogstte. In 1916 is Jan op 75-jarige leeftijd gestorven. De plek in het bos, waar zijn herberg heeft gestaan, is nog altijd terug te vinden.